

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi római kath. irodalmi társulat heti közlönye.

Megjelenik minden szombaton. — A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjaikért kapják. — Nemtagok részére előfizetési díj: egészévre 4 frt, félévre 2 frt, negyedévre 1 frt

Ugy a lap szellemi részét illető czikkek, mint az előfizetési pénzek a „Közművelődés“ szerkesztőségének Gyulafehérvárra a várba küldendők.

Néhány észrevétel

Bournáz Ernő mythologiai álláspontjára és némely kifejezésére nézve.

(Folyt.)

Aeskuláp és a Messiás.

Aeskuláp, görögül: Asklepiosz, kezdetben: Epiosznak-szelidnek, szendének neveztetett (Potter ad Lycophr. v. 1054). — A Messiás is így szóla egykor: »Tanuljatok Tőlem, mert én szelid vagyok és alázatos szívű«. (Math. 11.)

Vannak olyanok is, kik a görög Asklepioszót a szintén görög: Askelopiosz-sal egynek tartják. (Tzet ad Lycophr. l. c.); mely szó oly valakit jelent, aki nem engedi, hogy más valaki rohadást lsson; ez tehát egyértelemű a: teletámasztóval. — Ezen pont is igen jól megegyez azon állításunkkal, hogy t. i. Aeskulap az eredeti valóságban nem lehet más, mint a Messiás. Ezen Messiásról mondatik ugyanis közvetlenül: »Orvend szívem és vigad lelkem, nyelvem s testem is bátorságban nyugszik; mert nem nagyod — oh Isten! — pokolban a lelkemet és nem engeded, hogy Szented rohadást lsson. Megmutattad nekem az élet utját«. (Psal. 15. Actor 2.)

Mások meg a Szemi: Isch kalibi kutyás ember szóból akarják az Aeskuláp szót származtatni. (Bochart beim Banier 3. B.) — Bármennyire megdobbentó legyen is az Aeskuláp szó illetén származtatása: mi mégis fölemlítők ezt is, azon reményben, hogy az Anubis hitregéjének fölfejtése ezen pontra nézve is kellő felvilágosítást képes nyujtani, még pedig a mi fennebbi állításunk értelmében. (Anubis-Messias is többnyire kutyafővel rajzoltatott.)

Már ami Aeskulápnak a szüleit illeti: arra nézve is megoszlik a tudósok véleménye. Némelyek ugyanis őt a Napisten Apolló, mások meg a Merkur a Szentlélekfiának lenni tartják, Coronis nymphától. (Cic.

de Nat. Deor. l. 3. c. 22.) — Bármint legyen is a dolog, mi a most érintettekből is fennebbi alapállításunk igazvoltára következethetünk. Hisz maga a Messiás is a lelkek örök napjától, az Ur Istentől születik öröktől fogva, s a szűz méhében a Szentlélektől fogantatik időben. — Különben, Apolló maga is a Messiást ábrázolja, s eként a hitregészlet itt sem tesz egyebet, midőn Aeskulapot Apollótól származtatja, minthogy közvetlenül rá mutat Aeskulápnak is az Apolló által is példázott Messiásra, mint ezt egyebütt is vajmi gyakran teszi

Vannak olyanok is, akik azt mondják, hogy Aeskulápnak nem volt anyja (Paus. Achaic. c. 23.), mint nem vala az általa példázott Messiásnak sem, örök istensége szerint.

Amik pedig azt tartják, hogy Aeskulápnak maga Jupiter volt az atya (Marscham Can. Chron. saec. 1.) azok még leginkább megközelítik az eredeti igazságot; miután Jupiter többnyire magát az Ur Istent képviselte; azon Istent, aki így szóla az Aeskulap által is példázott Messiáshoz: »Én Fiam vagy Te, én ma szültelek Téged.« (Psal. 2.) És ismét: »És a szentek dicsőségében méhemből a Hajnalcsillag Lucifer előtt szültelek Téged.« (Psal. 109.) Az eddigiek szerint tehát Coronis nympha az anyyalok és dicsőült Szentek Istentől megkoronázott dicső királynéja Apollótól, Merkurtól vagy Jupiter-től, és így mindig csak az Istentől fogadta méhében Aeskulapot; mit a mythologia a Messiásnak majd valamennyi előképezőjével különben is mindig tenni szokott. De a hitrege nemcsak általában mondja, hogy Aeskulap az Istentől fogantatott, hanem e fölött még azt is hozzáadja, hogy őt Coronis Ischystől az Erőtől fogadta méhében; ami, mint első pillanatra is láthatni, csak körülményesebb kifejezése a fennebbi állításnak, egyszersmind pedig hü kifejezése az irás eme Szavainak is: „Mária! . . . a Szentlélek (a hitregében Merkur) száll te reád és a

Magasságbelinek ereje, Ischys, megárnyékoz téged; azért a Szent is, mely tőled születik: Isten Fiának Messiasának hívattatik.“ (Luc. 1.)

Aeskulápnak a neveletéséről is eltérők a vélemények. Sokan ugyanis azt mondják, hogy őt egy kecske, görögül: Aiga Aega Mária, — később pedig egy gerlicze szoptatta, táplálta és nevelte; mások meg mind ezt Chiron centaúra-Adámra szeretnék ruházni, az egy szoptatáson kívül (Ovid. Metam. 1. 2. — Lactant. Institut. divin. 1. 1. c. 10.) Azonban ezen utóbbi nézet legfőbb is csak arra mutat, hogy a Messiás is, mint ilyen, Adám egyik unokája és fia vala, test szerint. Az pedig, hogy Aeskulápot egy kecske, vagy gerlicze nevelte: úgy látszik, hogy az Énekek Énekéből van merítve, hol a Messiás s az ő örökszüz anyját példázó szerelmes pár között ilyen szóváltást olvashatni: „Jeruzsálem leányai! kényszeríték titeket a vadkecskékre s a mezei szarvasokra; fel ne költsétek, se föl ne serkentsétek szeretett mátkámat, amíg maga nem akarja.“ Mire az ara így szól: „Ez szerelmesem szava . . . hasonló szerelmelem a vadkecskéhez és szarvasfíhoz.“ Erre ismét a Jegyes: „Kelj föl, siess Barátném, Galambom, Szépem és jer! Mert a tél már elmúlt, a zápor megszűnt és eltávozott. Virágok látszanak földünkön s gerlicze nyög ligeteinkben“ stb. (Cantic. 2.)

Ezen véleményünk annyival is fontosabb, mert a hitregészek között is vannak olyanok, kik az Aeskuláp nevét a héber: Eš-kecske és Keleph-kutya szóból származtatják (Jourmont Reflex. crit. J. 1.); mi az idézett szentírás szavakkal öszhangzatban látszik lenni, amennyiben az isteni Megváltót a Messiást példázó Jegyes ott is Vadkecskéhez hasonlították, s mint nyájör is szerepel.

Pausanias még azt is beszéli Aeskulápról, hogy Aresthanas, kihez az Aeskulápot tápláló kecske tartozott, midőn kecskéjét fölkereste volna: Aeskuláp körül fényes tüzet látván: a csecsemőt azonnal valamely isteni lény gyanánt ismerte föl, és így kecskéjével együtt zavartalan békében hagyta (Schwenk. 1. B. S. 152. — Pausan Corinth. c. 26.) Ezen pont Izaiás eme szavaival látszik öszhangzásban lenni: „A nép, mely sötétségben jár, nagy világosságot fog látni, s a halál árnyékának tartományában lakóknak világosság fog támadni . . . mert kised született nekünk, és Fiu adatott nekünk, kinek vállain van fejedelmi méltóság, és neve leszen: Csudálatos, Tanácsadó, Erős Isten, Örökkévalóság Atyja, Békeség Fejedelme . . . Országának nem leszen vége“ (Isai 9.) mely hely, hogy a Messiásra vonatkozik, azt mindenki igen jól tudja.

A most felhozott hitregészeti ponttal összefüggésben látszik lenni azon már fenebb érintett pont is, melyben az mondatik, hogy: Aeskulápot Merkur, vagy Apolló az égő máglyán lévő Coronis méhéből mentette ki, még pedig sértetlenül. — Erre nézve az eredeti tiszta igazságot, azt hiszem, leginkább eltaláljuk, ha azt mondjuk, hogy ezen pont a Szentírás azon helyével áll szoros kapcsolatban, melynélfogva Mózes a Hóreb he-

gyén egészen égő, s mégis teljes épség- és sértetlenségben maradó csipkebokrot látott. (Exod. 3.) Hisz itt is épen úgy, mint a tárgyalás alatti hitregében a Messiasról és annak örökszüz és szeplőtelen anyjáról van szó, a r. kath. egyház emez ismeretes szavai szerint: „A Mózes által látott sértetlen csipkebokorban a te dicsérendő szüzséged épségben maradtát ismertük fel Istennek szent Anyja!“ (Brev. Rom. in festo Circumcis.) — E szerint tehát, valamint a hitregében a Messiást képviselő Aeskuláp a lángok közé temetett Coronis nympha méhéből sértetlenül jön a világra: úgy a valóságban is, maga az isteni Megváltó, az égő csipkebokor által jelképezett örökszüz Istenanya méhéből, sértetlenül, azaz: bűn nélkül jön a világra; azon Istenanya méhéből, ki az isteni szeretet tüzétől lángolva és emésztetve, magát a tűz által is példázott Messiást, az isteni örök Igét, a tüzess nyelvek alakjában is jelentkezett Szentlélektől fogadta vala méhében. (Psal. 68.)

Aeskuláp, mint általában tudva van, a gyógyászat istene volt. Ő mindennemű betegségeket képes volt egyetlen szavával is meggyógyítani. Ő halottakat is támasztott fel. S ő tartatik a gyógyászat legelső feltalálójának is (Diod. Sic. 1. 5. c. 74. — Pindor Pyth. 9. — Hygin. Jab. 49.) — Már hogy valaki valaha isteni mindenható és csudálatos erő nélkül, csak pusztá szó által, képes volt volna bármennemű betegségeket meggyógyítani s a halottakat feltámasztani: azt józan ésszel sohasem hitte senki s ezután sem fogja elhinni senki. — S ha mégis Aeskulápról ilyesmit tartott a hitregészet: könnyen elgondolhatjuk, hogy azt a légből az sem szivhatta, hanem valami igazi, való alapnak kellett e részben is kiindulási pontul szolgálnia; — amit csak akkor és úgy fejthetünk meg, ha Aeskulápot is a Messiás egyik kitűnő képviselőjeül tekintjük a pogányoknál. — S valóban, ha a mythologia Aeskulápot tartja a gyógyászat első feltalálójának és istenének: úgy mi is a Messiásban találtuk fel legelső s legfőbb testi s lelki orvosunkat. — Tudjuk ugyanis, hogy minden testi és lelki baj a bűnnek következménye; — igen, de a bűnbeesés után az örök igealom Istene azonnal megígérte a Messiást, a minden orvosok első és legfőbb orvosát; — s még később is, az emberi nem figyelme hányszor és hányféleképen nem utaltatott mindennemű bajai és betegségeinek ezen isteni orvosára?! Avagy, emlékezzünk csak, pl. Mózes által a pusztában felállított rézkigyóra, (Num. 21.) melynek pusztá megtekintése is rögtön meggyógyította a szenvedőket. Már pedig az bizonyos, hogy ezen rézkigyó is a Messiást példázta, Krisztus Urunk eme szavai szerint: „Valamint Mózes fölemelé a kigyót a pusztában, úgy kellend az Emberfiának is felmagasztaltatnia — a keresztfán“ — (Joan. 3. 14.) A Messiasra vonatkozólag ír Izaiás is: „Örül a pusztá s a száraz föld; örvendez a mező és virágzik, mint a rózsá... Látni fogják ők az Urnak dicsőségét s ami Istenünknek ékességét. Erősítsétek meg a lankadt kezeket, és a hanyatló térdeket vastagítsátok meg. Mondjátok a férlénkeknek: bizzatok és ne féljete! Ime Istenetek el-

jön . . . az Isten maga jó el és megszabadít titeket. Akkor megnyitattak a vakok szemei, s a süketek fülei megnyílnak. Akkor ugrál a sánta, mint a szarvas, s a némának nyelve dicséretet énekel“ stb. (Izsai. 35). — Ezért mondá maga a Messiás is ker. sz. János tanítványainak: „Elmenvén, jelentsétek meg Jánosnak amiket hallottatok és láttatok. A vakok látnak, sánták járnak, a poklosok tisztulnak, a süketek hallanak, a halottak feltámadnak“ stb. (Matth. 11.)

A pusztá szó általi gyógyítást is a Messiás kezdte legelőbb gyakorolni, midőn pl. a pogány századosnak azt mondá: „Menj el, s amint hittél, legyen neked; és meggyógyula a szolgálja azon órában.“ (Matth. 8.) Hasonló történet a 12 évig vérfolyásban szenvedő asszonnyal is, a kihez szintén így szóla Jézus: „Leányom! a te hited meggyógyított téged, menj békével, s ment légy nyavalyádtól.“ (Marc. 5.)

Jézus Krisztus vala az is, a ki Lázárt, a Jairus leányát s a naimi özvegy asszonynak egyetlen fiát, isteni hatalom szavával, halottaiból feltámasztá, s ő maga is, később, halottaiból dicsőségesen feltámadott.

Az Aeskuláp kigyópálczája, melylyel halottakat is támasztott fel; első sorban a Mózes varázsvesszejére utal, amely igen gyakran kigyóvá vált, s a mely mindig szent talizmán gyanánt szolgált a zsidóknak. Mi több: a szóhágyomány szerint Mózes a pusztában meg a kigyók marása ellen felállítottatni parancsolt rézkigyót is ezen vesszőre, vagy pálczára illesztette. Már pedig mint fennebb is érintettük: a pusztában Mózes által felállított rézkigyó, egyenesen és kizárólag a Messiásra czélt. Minéifogva az Aeskuláp varázsserejü, kigyós pálczája alatt is a Messiás csudálatos keresztfája értendő; mely a betegekhez és halottakhoz érintetvén: sokszor a betegnek egészséget, a holtaknak pedig új életet volt képes adni; — de ezt fölösleges volna itt bővebben bizonyítgatni.

Némelyek az Aeskuláp csudálatos gyógymódját, s főleg a holtak feltámasztását így adják elő: A Minerva baglya egyszersmint az Aeskulapé is volt (Minerva s a testü lett örök Ige, örök Bölcsesség is tulajdonképen egy). Ezen bagoły átadta Aeskulápnak a megölt Gorgó nevü rémszörny vérét, a ki később ez által kezdette a holtakat feltámasztani. — A Gorgó nevü rémszörny, mint tudjuk, az ördögöt ábrázolta; s ha Aeskuláp ennek megölésé után kezdte a betegeket oly csudálatosan gyógyítani s a holtakat feltámasztani: ugy Krisztus is tulajdonképen csak az ördög hatalmának megrottása s annak teljes legyőzése után, vagy legalább arra czélözva, kezdé testi s lelki betegségeinket gyógyítani; — az ő feltámadása s a mi ő általa történendő feltámadásunk pedig, épen a kigyó fejének megölésé után létesített és fog létesítettetni.

Nagyon feltűnő a hitregében az, hogy Aeskulápot Jupiter, az ég istene, üti agyon az ő villámával (Diod. Sikul. 1. 4.) Különbösen az Aeskuláp által példázott Messiásról is azt írta Izsaiás: „Bizonyára, betegségeinket ő visel s fájdalmainkat ő hordozá; mi pedig megbünte-

teztnek, Istentől megverettnek és megalázottnak (le-sujtottnak) gondoltuk őt lenni. Azonban, ő megsebesítettett a mi vétkeinkért, megrottatott gonoszságainkért; ami kibékítettetésünknek büntetése őrajta van, s mi az ő sebei által gyógyultunk meg.“ (Izsai. 53). Ezért írta Sz. Pál is: „Tulajdon Fiának nem kegyelmezett az Isten, hanem érettünk mindnyájunkért adá őt.“ (Rom. 8. 32.)

A hitregészet azt is mondja, hogy Jupiter Aeskulápot, holtá után, a vele oly szoros viszonyban álló kigyóval együtt a csillagzatok közé helyezette, ahol Ophinchus Serpentarius-Kigyóttartó név alatt még ma is szerepel. (Schwenk. I. Band). Nevezetes az is, hogy a hitregészet Aeskulápot a Messiást példázó Argonautákkal és a calydoniai vadkán elejtőivel hozza kapcsolatba, — világos jelöl annak, hogy Aeskuláp is egyike volt a Messiás képviselőinek. (Clem. alex. l. 1.)

Megemlítendő még az is, hogy midőn egykor az epidauriak Aeskuláphoz akarának menni, egy kigyót is vittek magukkal. Ez azonban, kimenvén a hajóból közel a tengerhez eltűnt. Erre az epidauriak oltárt építettek azon a helyen, hol a kigyó eltűnt volt, és ott nemsokára olajfák kezdtek nőni (Schwenck l. cit.) Mi ezen pontnak ily alakban igaz, vagy nem igaz volta felől mitsem akarunk tudni, annyit azonban mondhatunk, hogy a hitregészetben a Messiás képviselőinél gyakran előfordul az olajfa is, mint jelképe Krisztusnak, az Izsaiás által előhirdetett: Békesség Fejedelmének (Izsai 9). S különben is e fennérintett pont sok tekintetben összefüg a Nőé olajágával s annak más egyéb körülményeivel, mint pl. a hajóból kiszállással, oltárépítéssel stb.

Azon sem csudálkozhatunk, ha Aeskulápot egy kigyó által látjuk jelképezettni, miután tudjuk, hogy a pogányoknál a kigyó az örökkévalóságnak és az életnek vala jelképe; Aeskuláp pedig azt képviselte, aki így szóla önmagáról: „Én vagyok az ut, az igazság és az élet“ (Joan. 14. 6.) És másutt: „Én vagyok a feltámadás és az Élet“ (Joan. 11. 25.)

Nem kerülheti ki a mélyen kutató lélek figyelmét az sem, hogy Aeskulápnak többnyire mindig a városokon kívül voltak építve a templomai. — Ez szerintem, szent Pál ama szavaira czélöz: „Jézus is . . . a kapun — a város kapuján is — kívül szenvedett, menjünk ki azért hozzája . . . az ő gyalázatát hordozván“ (Hebr. 13 v. 12. 13.)

Eddigi fejtegetéseinkkel teljes összhangzásban van az is, mit a hitregészet az Aeskuláp rajzoltatásáról mond, hogy t. i. ő királyi trónon ülve, kezében királyi pálczát tartva, más kezével pedig egy kigyófüre támaszkodva, szokott volt rajzoltatni. (Pausan. Corinth. c. 57) — A Messiásról is a szentírás hasonlókat mond eme szavakban: „Miért dülnek-fulnak a nemzetek? s a népek miért töprenkednek haszontalanságokon? Föllázadtak a föld királyai és a fejedelmek tanácskoztak Isten és az ő Krisztusa Fölkentje: a Messiás ellen . . . De a menyekben lakozó neveti őket mondván: Én rendelém őt királyul Sionon. Az Isten így szóla hozzám: Én Fiam vagy Te, én ma szültelek tégedet. Kérj tőlem, és örök-

ségüladom neked a nemzeteket és birtokul a földet annak végső határáig. Ha kik ellenkeznek: vasvesszővel uralkodol rajtuk" (Psalm. 2.) És ismét: „Mondá az ur az én uramnak: Ül az én jobbamra, míg ellenségeidet lábaid zsámolyává teszem. Hatalmad vesszejét elküldi az ur sionból: uralkodjál ellenségeidnek közepette" (Psalm. 109.) Másutt pedig: „A te trónod-oh Isten! fönnáll örökön örökké; királyi pálczád, melylyel országolsz, egyenes gazságnak pálczája" (Psalm. 44).

Hogy pedig Aeskulap az egyik kezével egy kigyó förté támaszkodott; arra nézve már Adám- és Évának tudtul adá az ur, hogy: egy a nő magzatai közül megtöri a kigyó fejét, — amit Krisztus valóban teljesített is, mint ezt az újszövetségi szentírás számtalan helyei tanúsítja.

Az Aeskulaptól eddig felhozottakból, úgy hiszem, bár ki is meggyőződhetett arról, hogy ő az eredeti valóságban csakugyan a Messiást képviselte.

(Folyt. köv.)

T Á R C S A.

Szentföldi emlékirat.

— Folytatás. —

Egy hét Jeruzsálemben.

XII.

Minden buzgó keresztényt a hálás érzelem, a sz. vonzalom hódít Jeruzsálem felé, azon kegyeleti emlékekben gazdag városhoz, hol az emberiség történelmének legáldásosabb műve, az isteni szeretetnek legfelségesebb nyilatkozata: üdvösségünk visszaszerzése eszközöltett.

Rövid imánkat az osztrák-magyar hospitium kiküldöttjének jeladására befejezvé: sokan meztláb, de mindnyájan gyalog vonultunk be több tekervényes uton, sőtét barátságatlan utezákon és éles fájdalomt okozó kövezeten át a város egyik legszebb épületébe, az osztrák-magyar állam zarándokházába. Itt az intézet igazgatója szívélyesen fogadván köszöntésünket, rögtön rendelkezett, hogy podgyászainkat a künnálló arabok számbaadják, mert az intézetbe lépni, csak a kath. araboknak van megengedve, ugy szintén arról is rendelkezett, hogy illendően elszállásolva legyünk. Mi ketten Agáczy plébánosral egy nagy szobát kaptunk, melyben két csinosan elfüggönyözött ágy, egy pamlag, egy asztal, két mosdó, pár szék volt a butorzat Szobánk ablaka a sz. város felé nyílt, mert mi az emeleten a fogadó terem közelében, a többi társak pedig nagyrészt a földszinten nyertek elhelyezést.

Gyorsan átöltöztünk s lemostuk magunkról a földi sálakot, hogy megújult lelki erővel járjunk azon drága helyeken, melyek isteni vérral vannak felszentelve. Futólagosan szemügyre vettük az egészház berendezését, s mondhatni, hogy kellemesen és czélszerűen van berendezve. Az emeleten van a diszterem, melyben egykor felséges királyunk talált nyugalmat, magas és tág vendégszoba mintegy 12; a csinos kápolna karzata, sok változatu harmoniummal felszerelve; alant az igazgatói lak, mellette a kis kápolna és sekrestye, beteg szoba, hova a szegény Hegyei bácsi

jutott, a konyha, a férfiscel édeség laka, az ebédlő terem és b. Strautz consul pompás helyisége.

Mindenek előtt tisztelgésünket fejeztük ki a velünk egy épületben lakó consul előtt, a ki megígérte, miszerint ottlétünk alatt becses támogatásában részesítend, bemutatta az igazgató ur kalauzunka, Paulin sz. ferenczrendi atyát, aki oly szíves volt, hogy minden fontosabb és emlékezetesebb helyre elvezetett. Minthogy pedig ép azon nap, a kath. patriarcha névünnepe ülte: ez alkalmat céli szerűen felhasználandók, testületileg megjelentünk a fejedelemhez méltó palotában.

A ház őre, vagyis „khaváz" bejelentvén, különös figyelemből azonnal magas színe elé bocsáani kegyeskedett. Tág folyóson át mentünk fel az emeletbe, s itt egy nagy terembe utaltak, hol a magas, szikár alkata zakálás, buzjos patriarcha előtt röviden szólni nekem jutott a sz. rencse. A tisztelatre méltó alak a kor delét látszott visszautrózni; valódi pietással hallgatta az egyszerű, de őszinte latin üdvözlötet, mire egész lénye meghatottságából, valódi keleti hévvel csaknem folytonos kézlejtéssel kísérve, viszonzá köszöntésünket. A sajtáságos dialectus miatt élénk figyelemmel kellett kísérnünk, hogy kellően megérthessük; a szelidség és jóság angyala szólott hozzánk minden szavaiból, s felhívott, hogy honfitársainkat oly zarándoklásra, mihelyt hazánkba visszatérünk — ne késsünk fellekésíteni. Ezután mindnyájunkat leültetvén, keleti szokás szerint illatos rózsabefőtél és fekete kávéval megkínált, s érdeklődéssel kérdezősködött a zarándokok viszonyairól, majd a magyarhoni főpásztorokról s az egyes egyházközségek hiterkölcsei állapotáról. Ez alkalommal a kegyelmes patriarcha Vincentio Bracco ő nagyméltóságának megígértem, hogy mihelyt hazámba visszatérek, hálás elismerésem zálogául, templomom fényképét megküldeni el nem mulasztom. Atvette a lelkészektol a főpásztori elbocsátó, illetőleg ajánló leveleket s a misézési engedélyt megadván, kézesókunk és áldásvétel után eltávoztunk. Lejövételünk alkalmával a tisztelgők egész csoportjával találkoztunk, kik közt a francia consul nevével együtt megjelent.

A patriarcha udvari személyzete egy külön szobába bevezetett, ahol a jeruzsálemi papsággal volt szerencsém megismerkedni. Itt volt a Havágin Thumáján, a constantinápolyi örmény patriarcha helynöke, Gárábed Bágderáján alexandria plébános, Sorena J. ramadláki plébános br. Hágop Páschálján alconsul, Arzen Abelián és egy csomó barna s fekete papnövendék.

Szállásunkra visszatérve, ebédhez láttunk. Az étlap állott: rizsleves, juhhus, gyümölcs vegyíték, sütemény és ritka finom borból, melyből mondhatom, hogy életemben ahhoz hasonló édes, illatos és erős bort nem izleltem. Ebéd alatt az igazgató ur megállapította a napi rendet és ebéd után a kápolnába vonultunk hálaadás végett. Innen mindenki szobájába vonult, hogy megpihenjen. Hegyei bácsit is meglátogattuk, kit az orvosok veszélyes betegnek constatáltak, s tihetségünkhöz mérten bátorítottuk, vigasztaltuk. Én megnyugtató kedvéért újból táviratot küldöttem. Salutát Jeruzsálem, s a 8 szö 13 és fél francot igényelt, tehát sokkal kevesebbet mint Port-Saidból, s e távirat már két nap alatt rendeltetési helyére megérkezett.

Az intézeti igazgató ur kívánatára még aznap fénykép elé állítottuk napégete arcunkat, és köztünk helyeztük a szegény Hegyei bácsit is, hogy ha élve haza nem tér, legalább a fényképen bírják övéi és tisztelői.

Estve felé Isteniszteletet tartottunk és magyar énekkel fejeztük ki végtelen jósaгу Istenünknek hálánkat, hogy esz. helyre eljuttatni kegyeskedett. Azután egyenként beirtuk nevünket a névkönyvbe s nyugalomra tértünk.

A minaretek egyik tornyáról elhangzott ágyu dördülés hirtelen leszakította arcunkról a szender fátyolát, felriadva ugrottunk ki ágyainkból s Agáczy laktársammal együtt a folyósóra sietünk. Aggodalommal eltelve tudakoltuk, vajjon nem ellenséges ostrom első hírnöke volt e dördülés? de a házban lakó mohamedán csakhamar megtejté a rejtélyt: mert ez a Ramezán bőjtidejét jelzé, ugyanis ekkor vette kezdetét a négyheti bőjt szaka a mozlimeknél, melynek tartama éjfél-től estig terjed s ugy a bőjt idő kezdete mind a befejezése ágyudörgés által szokott a nép tudomására hozatni. Az ablakokból sokáig néztük a minaretek kivilágítása folytán szép panorámát nyújtó tömött városra. A járó kellők mozgását, a szamarak öszvérek kiállítását, a gazdátlan ebek csaholását még dissonansabbá tette s ezen fülsértő hangverseny, valamint a szobába szorult forró légréteget kereső éji bogarak a nyugalom élvezetében kiméletlenül háborgattak. Hajnal felé esendesülni kezdte a hangolat, — nomen et omen, — újból próbát tettünk a nyugalom párnáján; a mi sikerült is mindaddig, míg a csengetyű imára hívotta kápolnába. A jámbor Paulin barát már utra készen várakozott reánk, mi szintén napszúrás elleni védezőközzel felszerelten híven követtük a durva kamzsat vastag inget viselő, fedetlen fejfel járó jó barátunkat.

Mindenek előtt meglátogattuk azon helyeket, hol Üdvözítőnk kinszenvedése kezdődött, a vércseppek kápolnáját, a getszamáni kertet s az Olajfák hegyét.

Hanyagul kövezett s hullámszerűen emelkedő fájdalom utczáján (via dolorosa) haladánk át — azon uton, hol az Üdvözítőnk a fájdalom nehéz keresztjét hordozá, minden emlékezetre méltó hely előtt megállapodánk s jó barátunk felhívása folytán egy „Miatyánk“ és „Dicsőséget“ végeztünk a teljes bucsumegnyerésére. A zarándokház első megállási pontja az „ecce homo“ boltozatos iv, hol a megváltó a népek bemutatattatott, ezt követi a Pilátus háza, mely egy török családé, a Kidron patakjához közeledve balra esik a boldogságos szűz temetkezési helye, ettől pedig néhány lépésnyire a vérizzadás földalatti kápolnája. Itt mondtam el az első sz. misét kedves hűveim es kegyelmes főpásztorom inteniójára. Ájtatosságunk végeztével, átmentünk a Cedron patakon, melynek medréből a hőség a vizet teljesen kiszivattyuzta, csakis a mélyedésben levő sima kövek jelzék, hogy a téli időben vízfolyás van, nem messze innen találjuk egyfelől sz. István megköveztetése helyét, másfelől a reudetlen török, zsidó, temetőt, melyet Josafát vagyis a boldogok völgyének tartanak. Ezen sz. helyek közepe tte mintegy kiemelkedőbb nyílt helyen, kőfállal kerítve elég gondosan ápolatik a Getszamani kert, hová a bejárat egy szegletoen levő kis vasajón vezet. A osinos kertet 6 darab 800 éves cyprus es olajfa, egy kis szökőkút díszíti a fillékben szemléltük a keresztut képoit bevésva. Innét azután

meredek ut visz az olajfák hegyére, a „Miatyánk“ templomhoz, hol édes Üdvözítőnk a legszébb imára oktató tanítványait.

E templom a karmelitáké, melyet folyton zárva tartanak, ugyszintén az érdekes folyósót is, melynek csarnokába a Miatyánk 33 nyelven olvasható, nagy betűkkel van a falra tisztán leírva, azonban tájdalom, édes hazánk nyelve nem volt képviselve. A templomtér körében egy barlangszerű folyósó vezet azon hagyományos helyre, hol a 12 tanítvány „az apostoli hitvallást“ szerkesztette. Hirtelenében magyar nyelven megörökítém az apostoli tant, melyet a barlangfalain latinul találtam feljegyezve: sz. Péter mondá: *hiszek egy Istenben mindennek teremőjében.* Szt. János; *„menyek és földnek teremőjében“* Szt. Jakab: *„és Jézus Kristusban egy fiában a mi urunkban.“*

Szt. András: *„ki a boldogságos szűz Máriától született.“*

Szt. Fülöp: *„ki Pilátus alatt megfeszítettet.“*

Szt. Bertalan: *„ki meghalt és eltemettet.“*

Szt. Tamás: *„ki leszállott a poklokra és harmadnapon feltámadott és a menybe felment.“*

Szt. Mátyás: *„hi eljövend ismét itélni eleveneket és holtakat.“*

Szt. Jakab; *„hiszek sz. lélekben.“*

Szt. Simon; *„Szentek egységét bűnök bocsánatját.“*

Szt. Judás. *„testnek feltámadását.“*

Szt. Máté: *„és az örök életet.“*

A „hiszekegy“ barlangból felmentünk az olajfákhegyének legmagasabb csucsára. Itt egy török mecset alaku köröndben Jézus bal lábnyomat — habár a zarándokok ezred év óta csókjaikkal halmozták el, most is teljes épségben láthattuk, a minaret urunk menybemenetele helyét hirdeti, innen a Jordán folyó, sőt a holt tenger is kivehető, de leginpoansabb a kilátás Jeruzsálem városára. Kelet ezen csoda városa a magaslatról tekintve oly területet foglal el, mint Erdélyben Kolozsvár, csakhogy az épületek egymáshoz vannak illesztve.

Alig rajzolta valaki elragadóbban Jeruzsálem látványát mint a híres Chatheaubriand, „Egy lánc középpontjában terül el egy kopár medence, körülzárólva minden oldalól, sárga sziklás ormokkal. E magaslatok csupán keletnek nyílnak meg, szabad kilátást engedve a holt tenger örvényébe s Arábia hegyeire. E köves vidék közepén, egyenetlen és meghajlott talajon, egy sánc keretében, melyet egykor a faltörő kos rendített meg s a beomló bástyák gyaratítottak, terjedelmes romok észlelhetők, cyprusok, alóék, rideg cserjék, meszelt sirokhoz hasonló építmények borítják eme romhalmazt, ez a buskomor hely, Jeruzsálem, egy imálandó emlék a keresztény előtt, mert itt áldozta fel magát a názareti Jézus, imálandó hely a zsidók előtt, mert századokon át itt a frigszekevény volt az Isten háza, szent es örökdicő hely a mozlím előtt, mert a nagy proféta innen utazott el nemes ménén a hetedik menybe. Borzasztó üresség szállja meg a szívet a komor vidék megpillantásakor, de mihelyt a sivár képek során áthaladunk, a tér végtelenül tágujni kezd, az elhagyatottság is tüneszik a zarándokot titkos szorongás szállja meg, mely távol attól, hogy a lelket leverné, inkább bátorságot kelt s a szellemet felemeli; a rendkívüli látványok szerte széllyel caodáktól átjárt talajt

tüntetnek fel. A nap égető heve, a szilaj sas, a szerény izsop, a büszke cyprus, a dus függefa, szóval minden költészet, az írás minden képei fellelhetők itt. Minden név titkot rejt magában, minden barlang a jövőt jósolja meg, minden öröm visszhangzik valamely proféta dalától. Maga az Isten szólt e partokon. A kiszáradt csermelyek, a meghasadt sziklák, a beomlott sirok tesznek tanúságot a csodáról, a sivatag még ma is némának látszik az ijedelemtől s azt hihetnők, hogy nem merte a csendet megzavarni, mióta az örökkévalónak hangját meghallotta. Bennünk is e dult város látása elnémitotta a dicsőítés szavát, de annál élénkebbre hangolta az áhitat érzelmét. Önmagunkba szállva tértünk vissza, de a „baksist“ kérés serege megzavart, sőt kihozott egészen buzgalmi helyzetünkből, mert nem elégedtek meg egy frank adománnyal, hanem nagyobb követeléseiket érvényesítendők, kődobáláshoz fogtak. Semmit sem tesz — mondám társaimnak. Szt. István kapujához érve, hisz itt a vértanuk pláne agyonkövezték, bennünket csak meghajgáltak.

Szerencsésen minden baj nélkül a nap heves nyilait kikerülve beérkeztünk a hospitiumba, hol már látó atók várokoztak reánk.

„Cselekedjél kegyesen uram, jóakarataból Sionnal, hogy épüljenek fel Jeruzsálem kőfalai.“

(Folyt. köv.)

Kisebb közlemények.

— **Heti körszemle.** *Íthon.* *Apolgári házasságról* szóló törvényjavaslat tárgyalását a képviselőház azonnal egybeülése után kezdi meg. (Igen érdekes folytatása lesz ez a most folyamatban levő nyíregyházi tárgyalásnak. Par nobile fratrum! Szerk.) — *Király urunk ő felsége* az öreg Vilmos német császárt Gasteinban való tartózkodása alatt meg fogja látogatni. — *A tizza-esslári bünper végtárgyalása* még mindig foglalkoztatja az elméket. A legesekélyebb részletek is a féktelen kérdéskedési pruritus által annyira terjedelmes mederbe sodortatnak, hogy még több napot — ne mondjuk hetet — is igénybe fog venni e moastre pör. Mi pedig magát az ügy állását illeti, az homályosabb, rejtelmesebb még, mint valaha. Az utóbbi tanuvalomások esetlenségei arról győztek meg bennünket, hogy ugy a keresztények, mint zsidók részéről illetéktelen kezek játszanak közbe, mely megrovandó tolakodás nemcsak hátráltatja a tárgyalást, de igen közelről veszélyezteti az ügy igazságos kimenetelét is. — Ugy hiszszük, hogy a nyíregyházi kir. törvényszék amugy is nehéz feladata ily körülmények között csaknem a megoldhatatlanságig nehezzé vált.

— **Angolország.** *Az ír kérdésben* ugy látszik fordulat állott be: az ír püspökökhöz intézett pápai irat óta azt lehet mondani, hogy Írországbán a nyugalom visszatért, a papság távol tartja magát, és a mennyire tőle telik a népet visszatartja a felforgató czélokot követő parnellistáktól, de annál szívósabban ragaszkodik jogos követeléseihöz, melyeket a pápai irat is elismerert. Az angol kormánykörökben tehát felmerült a terv, hogy engedmények által elégséki ki azokat és így elvonják a népet a merényletek pártjától.

— **Ft. Lönhart Ferencz** püspök urunk 8 nagyméltósága körutjából. A háromszéki püspöki körutban a szent-katolnai fogadtatás is méltó volt a magas látogatóhoz. Junius 12-én futár jelentette, hogy a kegyelmes főpásztor 13-án Szentkatolnán leendő, s azonnal megtétek az előkészületek; a templom földszittetett s ugy nézett ki, hogy az általános vélemény szerint párját ritkította, a mi különben nem esoda, mert hiszen sz. Katalinja csakis Szent Katolnának van, mely még a magasabb inspiratio művei közt is felfogás és leheletszerű kivitelével nem utolsó helyet követel magának; az utak zöld ágakkal megrakattak; a házakról sorban mintegy 24 nemzeti lobogó lengett; a Fekete-ügy nagy hidjánál elkészült a csinos hármastoronyalaku diszkapu, homlokzatán: „Isten hozott kegyes főpásztorunk,“ mert Excellentiája Gelencze felől volt jövendő. Másnap a község határán, az ugynevezett Rákot-hidjánál nemzeti szalagokkal és lobogókkal felékesített nagyszámu disz banderium és a kocsi hosszú sora várakozott Excellentiájára, ki megérkezve Elekes Tivadar barátom által rövid, de csinos beszéddel fogadtatott, honnan a diszkapuhoz érkezve Küale József ur, mint helyi birtokos üdvözölte a magas vendéget; Excellentiája mind a két beszédre kegyesen válaszolt. A menet innen a harangok zugása s taraczkok durrogása közt bevonult a templom előtti térre, mely elég tágas ugyan, de most sz. knek bizonyult; ott a helybeli plebánus által zászlók alatt csinosan sorba felállított hívei s a kis Julcsa Demény Gábor ur neveltje s az én kedvesem által a fiatalság nevében fogadtatott Excellentiája, ki atyai kegyességének egész teljével s elérzékenyülve válaszolt, s a templomba ment, a hol Bardocz M. barátom oly ügyesen mutatta be magát a koruson, hogy még a titkár urtól is igazán hízegő dicséretet aratott. A templomból a plebániái lakba vonult Excellentiája.

— Jött az est, s a megkondult harangszava jel volt a „nagy apó,“ az én kedves Józsi bátyám udvarára való gyűlékezéshez, s mikor aztán össze jöttek, fiákiákra gyűjtöttak, sorba álltak s dr. Bánfy Zsiga, Szabó J. Bardocz M. s Györbíró Géza vezetése mellett, ütenyszerű, „éljen“ kiáltások s zene kíséret között elmentek a plebániára, hol a főpásztor tiszteletére énekeltek és szavaltak; a szónok dr. Bánfy Zs. barátom volt, a ki nagy tudománnyal, gazdag történeti ismeretekkel, s Szentkatolna multjára való gyakori vonatkozásokkal teljes beszédében fenkölt lelkesítéssel üdvözölte Excellentiáját, figyelmébe hiva, hogy a mint nem közönséges, mert egy a történet homályában elveszött mult emlékei által megszentelt porok fölött áll; ugy ő az összes multat lelkebe fölvéve s megjelenítve annak hatása alatt mutatja be a község nevében hódolatát ő nagyméltóságának. Excellentiája a tüntetést megköszönte s különösen a népének felett fejezte ki magas tetszését, és óhaját nyilvánította, hogy „bár mindenütt a népnek kicsinye és nagyja így énekelne; s nem ok nélkül, mert mióta Szabó J. a kedves „nagyapó“ s a derék tanító az ügyet érdeme szerint felkarolták, azóta a szentkatolnaiak ugy énekelnek, hogy az ember lelke mintegy önkénytelenül emelkedik az áhitat ihlete alatt egy föld fölötti világ felé, a szokatlan miatt különösen az idegené, mint az a legköze-

lebbi primitia alkalmából egy szomszéd pappal történt, kit a helybeli plébános figyelmeztetése tudott csak elandolásából e való életre ébreszteni, s rémitően irigylete a helyi pap sorsát, midőn meghallotta, hogy ott mindig úgy van.

A szónoklat és énekek elvégeztével az 50 fáklya meggyújtva Excellentiája szobájának ablakával szemben fekvő térségen egy halomba téve fenséges egy látványt nyújtott, melynek fénye Szentkatolna szerencsés fekvésénél fogva az éj sötétében egész Háromszékre s még azon túl is ellátszott hirdetve az ünnepet, a közörműben való testvéries részvételre hívta fel az egész vidéket, méltó vigiliául szolgálva a holnapi naphoz; virrasztva várokoztak ének és zeneszó mellett az ünnepély méltóságának megfelelő rendben mindaddig, míg az utolsó fáklya is el nem hamvadt s annak aztán végső lobjánál meggyújtották szívek oltárán a tüzet a nagy áldozathoz a főpásztor számára s a történetek emlékéhez úgy, hogy az többé ki ne aludják. Azután szétoszlottak, elmentek, s a kántornál úgy nyilatkoztak, hogy eddig meg vannak a dolgokkal elégedve, s a titkár ur is azt mondotta, hogy sikerült, neki tetszik, különben ő is tetszik a szentkatolnaiaknak, s ha választási jussuk lenne, papüresedés esetén, aligha votumot is nem kapna.

Másnap a fényes isteni szolgálatot Excellentiája maga végezte, mely alatt a kántor tanító vezetése mellett a hívek énekeltek, úgy a hogy ők szoktak, s a hogy fennebb le írák. Szent Katolnának minden jó lehet, de az orgonája rossz, a zenében oly ügyes kántor tehetségét csak félig tudja megmutatni. Predikált a helybeli plébános; s aztán szólt Excellentiája is apostoli ihlettséggel s a főpásztori konnetteljes szavak mind is a szívek fenekére estek gazdag gyümölcsöket hozandók; a bérmálás szentségét 215-nek osztotta ki, megerősítvén őket Isten kegyelmébe hitők bátor megvallására, melyre mint a háromszéki katholicismus előerseinek oly nagy szükségök van. A szentkatolnaiak századokon keresztül rendületlenül ragaszkodtak kath. hitökhöz, s most is oly büszkéek vallásos meggyöződésükre, hogy attól semmi által nem engednék magukat eltántorítatni.

Istenisztelet végeztével a plébános nagyszámu vendégek jelenlétében Excellentiája tiszteletére dísz ebédet rendezett, (melyen én legnagyobb sajnálkozásomra részem vehettem) mely után az iskolát méltatta magas figyelmére. Szentkatolnának egyik legnagyobb kincse derék tanítója, ki még illetékes nyilatkozatok szerint is ritkítja párját, s a ki még ad is magára valamit. De midőn Excellentiája elkezdette a gyermekeket kérdezni, igazán ki-tűnt, hogy mégis csak ő Nagyméltósága erdélynek főtanítója, mintha Excellentiája és a gyermekek mindig együtt lettek volna, úgy vizsgálgatta őket mindenből, s ezek is aztán úgy feleltek, mit legfényesebb tanítói kellékek s legszélesebb ismeretek mellett is csak az tehet, ki a gyermekek szívet igazán ismeri, abban maga iránt bizalmat, rokonszenvet tud kelteni, ki a szó legnemesebb értelmében gyermekbarát. Mi természetesebb, minthogy Excellentiája örömmel fejezte ki magas megelégedését a tapasztaltak fölélt. Ezen püspöki látogatással Excellentiája a sokat vadott iskolát is az egyház nevében hivatalosan tényleg áttette, úgy, hogy ahhoz már többé szó sem férhet.

Ezután Excellentiája magas látogatásával Cseh Ignáczné asszonyt, Künye urat és a kedves testvér akkor történt elhunytá által velünk együtt oly érzékenyen talált Cseh Viktor barátomat tüntette ki, hiva magával s mindenüvé a kedves „nagyapót,“ ki unokáit is be mutatta Excellentiájának, kik derekason „pacsit“ vágta, s megmondták székelesen, hogy hívják őket. — Ügyes öcsém vannak nekem, fundatiót keresnek nekik, s legalább egyből (a kalvinistából) papot csinálunk. — Éjjel a nap fáradalmait ki nyugodva — mert Excája két éjre választotta Szentkatolnát pihenő helyül, mit a szentkatolnaiak jámbor hűségéből egymás között szintén nagy kitüntetésnek tartanak — másnap a szentkatolnaiakól el búcsuzva, s a papot atyai csókjával hívei előtt szeretete jelül kitüntetve, Imecsfalvára ment Excellentiája, de a szentkatolnai banderium egész az imecsfalvi pap udvarára bekísérte Excellentiáját.

Szentkatolna láthatólag tetszett Excellentiájának; különösen kedves benyomással voltak a nagyterjedelmű térségek, melyek ritkítják párjukat, oly változatosan vannak a faluban több helytt elszórva, s a falunak oly megnyerő kinézést kölcsönöznek. Sokat adnak a falu csinos kinézéséhez a szép épületek is. Bármely községnek az embereire lehet következtetni a középületekről. Szentkatolnán a templom, iskola, papi kántori és tanítói lak mind csinos; egyedül a községháza ugyszólva a falu legigénytelenebb épülete a mi azért lehet, mert a kik ott ülésel bírnak, azok oda haza ugyszólva vannak cifra házban.

Szentkatolnán a püspöki látogatás maradandó hatás lesz sok függő kérdés nyer innen megoldást. A szentkatolnaiakról a vélekedés kapott volt föl, hogy mivel köztük vannak értelmes emberek is, hát ők a maguk szellemi látkörükben önmagoknak elegendők, s önakaratuknak bárkivel szemben érvényt szeretnének szerezni; voltak, kik őket független önállóságukban szükkörűségről vádolták, különösen az egyházi és iskolai ügyekben tért foglaló alkotmányos színezetű önkormányzási irány és felfogás kezdetleges vajadásában, s a község hírében vesztett. Pedig hibájuk az volt, hogy ügyeiket azok okaiban is ismerve a felsőbbség rendeleteit tanácskozás tárgyaivá tettek azok végrehajtása helyett; az alkalmassági kérdésből elvi küzdelem lett, s a község nem engedett. Most Excellentiája bölcsesége mindent megoldani ígérkezik s a várokozásnak fejfedelmileg tétetik elég. Azért is a szentkatolnaiak azt a papot örök emléke mellett zálogul tekintik reményeik valóululásához.

P.

Irodalom.

— Vettük a szamosújvári örm. k. gymn. 1882j. évi **értesítőjét**, mely szerint a beirt tanulók létszáma volt 91. Az általános osztályzat szerint a megvizsgált tanulók között volt: kiténő 5, jeles 4, elsőrendű 40, másodrendű 17, harmadrendű 7. — A tanjegyet nyert tanulók között volt: örm. kath. 31, rom. kath. 8, gör. kath. 31, gr. keleti 2, helv. hitv. 7, héber vallású 1 — Működött az igazgatón kivül 5 rendes tanár ezek között egy (!) okleveles és 3 tanító. — Az „A természet könyvéből, vonatkozással a szamosújvári viszonyokra,“ című értekezést írta Dr. Mártonfy Lajos. — A tanári könyvtár gyarapodása 58 kötet 35 füzet; ellenben az ifjúsági könyvtár 10 kötettel szaporodott. A többi gyűjtemények is szép számban gyarapodtak. — Az értesítő kiállítása csinos.

— Köszönettel vettük a minorita-rendiek száligysomlyói gimnasiai. máncs-értesítőjét az 1882j. táncvról. A négy osztályu tanodája beirtott

összesen 102 tanuló s az év végén megvizsgáltatott 95 ifju. Vallásra nézve volt rom. kath. 27, gör. k. 28, gör. kei. 1, helv. hitv. 17, ág. hitv. 2, unit. 1. Mózes vallása 19 (sic). — Ohajtott, hogy ezen életrevaló tanoda rövid idő múlva visszanyerje nyilvánosságát jogát.

— Megjelent a „**Magyar általános levelező és Házi titkár**” 3-ik füzet. Szerkeszti KNORR ALAJOS. Kiadja ifj. Nagel Ottó Bpsten a nemzeti színház bérházában Magyar, német, francia és latin czimiek ismertettek, ezután értekezik a szerző a levelek osztályozásáról, az osztályozási alapról azok egybevetésével a tárgyalandó leveleket a következő osztályzat szerint igéri ismertetni, ezután megkezdí az általános viszonyokra vonatkozó levélminták közlését. Ezek között legelőbb is a meghívó leveleket ismerteti és huszonkét különböző ilyen levélmintát hoz: azután ismerteti a születési, házassági és halálozási jeleket tartalmazó leveleket és háson tartalmu tizeanyszó levélmintát közöl. Ezen érdekes és hasznos füzet ára 30 kr. Ugyanezen kiadónál megjelent „**Öngyűvöd**” című közhasznu mű ugy fuzetekben mint fél és egész kötetben megrendelheio.

— **Ujfalvy utazása Párisból Samarkandig**, a czime az u múnek, mely mint a Révai testvérek kiadásán megjelenő „Világhírű utazások Könyvtára”-nak immár harmadik nagy munkája legközelebb indult meg és melynek első három fuzetét mi is vettük. — Széchenyi keleti utazása és Stanley csak nemrég befejezett epochalis műve, mely ugyancsak az utazási könyvtárnak diszpédányait képezi, méltó bevezetői voltak azon irodalmi ágának, melyért eddigelé kénytelenek voltunk külföldre fordulni. Ma mar a legjelesebb utelirásokat, a leghíresebb utazók kiváló műveit magyar nyelven olvashatjuk és ép ez a legfőbb ok, hogy most Ujfalvy művet is ösztönte örömmel üdvözöljük. — Amint az eddig megjelent füzetekből meggyőződhetünk, itt még kevésbé van az olvasó annak kitéve, hogy az utelirás száraz, vagy talán tudományos modora untatni fogja őt. Hogy e gyannu eloszolják, elégnék tartom annak felemelítését, hogy Ujfalvy ur csak utazott, de hogy mit tanult és tapasztalt az uton, azt Ujfalvyné asszony írta meg saját észleletei és feljegyzései alapján, meg pedig a legérdekesebb, a legvonzóbb, egy szóval, azon kellemes, kedves, elragadó modortan, a mint csak francia tud írni. — A mű előfötési ára ugyanaz, mi az előbbieké volt. Egész évre (20 füzet) 8 frt, félévre (13 füzet) 4 frt. Egy füzet ára csak 30 kr. — Ha az első füzetekről bárkinek is alkalma lesz véleményt mondani, véleménye csak a legőszintébb ajánlat lesz.

A napi események köréből.

— Nyilvános köszönet. Br. **Josika Lajosné** Excellentiája mult hó 29-én Branyicskáról a maros-illyei templomnak többféle ajándékot küldött, névszerint: 1 albat, 2 humeralét, 2 purificatoriumot, 1 felső oltárabroszt, 2 subcorporalet, 2 lavo-bo kendőt, 1 lionn arannyal átszőtt kek selyem velumot 1 superpelliceumot két rips szalaggal, 1 missalet, 1 chinai ezüst tányért kézmosáshoz ampullákkal és 4 chinai ezüst gyertyatartót a nagy oltárra. Mindezek becsértéke 85-95 frtra tehető. Az ily nagylelkű és önkéntes adakozók korunkban ritkák, mert kevés azok száma, kik ilyenmü jótéteményeikkel a világ előtt bizonyítják, hogy annak, ami elsőbb a *valóságos műveltségnek* is magas fokán állanak. Jól tudják ők, miszerint: „Isten nem tudományaik, hanem cselekedeteik szerint ítéli az embereket”. Istenháznak ékesítése Isten előtt valóban kedves cselekedet.

Fogadjja Excellentiája ezen jótéteményeért hitközségünk halandóinak hálás köszönetét, melyhez azon legforróbb kívánságunkat csatoljuk, hogy az Ur, kinek hazát ékesíti, áldja meg Excellentiáját állandó egészséggel és hosszú élettel! A hitközség nevében: *Bilini Endre*, lelkész. *Ribicze József*, al-gondnok.

G y á s z h i r. A következő gyászjelentést vettük A székelyudvarhelyi rom. kath. főgymnasium tanári testülete szomorodott szívvel jelenti, hogy felejthetlen tagtársa **Török Gyula** élete 43 ik, tanársága 22 ik évében, a haladóklok szentségeinek ájtatos felvétele után f. hó 7-én d. u. 3 óraker meghalt. Az elhunytnek tetemei f. hó 9-én d. e. 9 óraker fognak a helybeli plébánia templomban tartandó gyászistenitisztelet után eltemettetni. Örök világosság fényeskedjék neki! Sz. Udvarhelyt 1883. jul. 7-én.

— A felvételi vizsgálatok az erdélyi püspöki papneveldebe f. hó 9-én délelött a következő eredménynyel folytak le: jelentkezett összesen 30 ifju; ezek közül fölvetettek: *Puskás György*, *Lőrincz Sándor*, *Kovács Mihály* 8. osztályt végzett tanuló az első évi theologiaira; *Melczér Károly*, *Bocskor Oszkár*, *Tréfás Ferencz* 7. osztályt végzett tanuló a második bölcseleti osztályba; és *Szabó József*, *Cziki János*, *Kiss János*, *Viola József*, *Szánthó Károly*, *Tózsér László*, *László Endre*, 6. oszt. végzett tanuló az első bölcseleti osztályba. *Kovács János* 6. osztályt végzett tanuló előjegyeztetett, ha esetleg egy hely üresedésbe jőne.

— **Sz t. István ünnepének** nyolczszázados jubileumához. A nagyjai iránt élő kegyeletben mindig önmagát tisztelte meg a nemzet. E tisztelet kiváló mértben osztályrésze a magyar nemzetnek, mely jó és balsorsában egyaránt nem szünt meg kegyeletben őrizni nagy férfainak emlékét s miként dicsteljes napjaiban azok fényes példáján lelkesült, ugy borus napjaiban épen elődeinek hagyományos honszeretete, e világító oszlop a pusztaságban, őrizte meg reményét a jövőben. 1083-ban történt, hogy László magyar király Szeke Fehérvárott az akkoron szentté avatott István királynak sírját az ország összes főrendinek és főpapjainak jelenlétében megnyitattván, első apostoli szent királyunk áldástozó jobbát sértetlenül feltalálá. Jelen évben tehát nyolczszáz éve annak, hogy első, szent királyunk jobbjja a nemzet drága ereklyéje lön. A magyar nép nyolcz század óra kebelében őszinte élő kegyelettel tisztelte ezen ereklyében nagy királyának emlékét és évente egy nemzeti, testvéries ünnepben ezen kegyeletének adóját leróni mindig hazafiai kötelességének ismerte. A magyar nemzet ősi kegyeletéhez ille nék sz. István ünnepének ezen évi nyolczszáz éves jubileumát minél fényesebben megülni. És jelen szerény sorok czélja nem egyéb, mint tisztelettel felhívni azok figyelmét, a kiktől függ, hogy nemzetünk ezen momentosus ünnepe je lentőségéhez képest megtartassék. Maszlaghi Ferencz, sz. Zsigmondról cz. budai prépost, sz. Jobb óre.

— A **Szent László kápolnát** a Nagyvárad meilotti Püspökfürdőben mult hó 27-én szentelték fel nagy ünnepellességgel. Az ünnepélyen József főng ő fensége, László és József fia kíséretében és nagy számu közönség volt jelen. A szertartást Nogáll János fölszentelt püspök fényes segédlellet végezte; dr. Steiner Fülöp kanonok tartotta az alkalmi sz. beszédet. az ünnepély 11 óra felé ért végett. Délben a püspöki palotában diszebed volt, melyre a főhercegei család tagjain kívül a városi és polgári katonai előkelőségei voltak hivatalosak.